Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Viite: Kansalaisaloite KAA 5/2015; nollasopimusten kieltäminen lailla

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNTA 22.2.2017; KANSALAISALOITE NOLLATUNTISOPIMUSTEN KIELTÄMISESTÄ

Kiitämme mahdollisuudesta päästä esittämään vielä näkemyksiämme nollatuntisopimuksiin liittyen. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 15.11.2016 työryhmän selvittämään nollatuntisopimusten pelisääntöjä (asettamiskirje liitteenä). Työryhmän on määrä saada työnsä loppuun maaliskuun loppuun mennessä.

Työryhmä on pyrkinyt ensin tunnistamaan, missä tilanteissa työnantajilla on tarve kattaa työvoimatarvettaan nollatuntisopimuksin. Toiseksi on pyritty tunnistamaan, mitkä ovat keskeisimmät epäkohdat, joita olisi tarve ratkaista. Tarkoituksena on ollut löytää sellaisia ratkaisuja, jotka toisaalta mahdollistaa jatkossakin ennakoimattoman työvoimatarpeen kattamisen työsopimussuhteisilla työntekijöillä, mutta samalla riittävällä tavalla turvaa työntekijän asemaa.

Valmisteltavien säännösten suurimmat haasteet liittyvät välillisten vaikutusten hallintaan. Jos sääntely ei ole riittävän tarkkarajaista ja oikeasuhtaista, työnantajat siirtyvät kattamaan satunnaista työvoimatarvettaan jatkossa vuokratyöllä, itsensä työllistäjillä tai yrittäjän omana työnä. Pahimmassa tapauksessa työtä jätetään teettämättä. Olisi kuitenkin tärkeää, että työsopimus olisi vastaisuudessakin käyttökelpoinen tapa kattaa myös vähäistä ja satunnaista työvoimatarvetta.

Työnantajien keskeisimpiä tarpeita nollatuntisopimuksille näyttäisivät olevan:
- Työvoiman määrää voidaan mitoittaa vastaamaan työvoiman tarvetta siten, ettei synny aliresurssia/yliresurssia.
- Tuotantovaihtelut, ruuhkahuiput, äkilliset sijaisuustarpeet
- Työvuorolistoihin sisältyvien aukkojen paikkaaminen

Nollatuntisopimusten merkittävimmät epäkohdat puolestaan liittyvät seuraaviin kysymyksiin:
- Ennakoitavuuden vähäisyys ja työsopimukseen liittyviin odotusten täyttyminen
- Oikeuksien ja velvollisuuksien epätasapainoisuus joissakin tilanteissa
- Mahdollisuus työsuhdeturvan kiertämiseen

Asian valmistelussa on ollut esillä vaihtoehtoja, joilla pyrittäisiin varmistamaan nollatuntisopimusten oikea käyttöala ja siten estää nollatuntisopimusten käyttö työsuhdeturvan kiertotarkoituksessa. Lisäksi ratkaisumallien tarkoituksena on parantaa ennakoitavuutta. Työryhmän työssä on arvioitu lisätyösuostumuksen merkitystä ja sellaisen sääntelyn tarvetta, joka olisi omiaan ohjaamaan lopputulokseen, jossa työsuhteet päättyisivät vain työsopimuslain mukaisten mekanismien kautta. Työryhmän työ on kuitenkin sillä tavoin kesken, ettei sisältöä ole tässä lausunnossa mahdollista tarkemmin kuvata.

Vähimmäistyöajan määrittäminen, nollatuntisopimusten kieltäminen ja vaihtelevan työajan vakiintumisen kriteereistä säätäminen laissa eivät näkemyksemme mukaan ole ongelmattomia. Vähimmäistyöajasta tai vaihtelevan työajan vakiintumisesta säätäminen voisi johtaa siihen, että tosiasiallinen työaika ei vastaisi enää työnantajan työvoiman tarvetta tai käytössä olevia työaikajärjestelyjä. Näillä ratkaisuvaihtoehdoilla saattaisi näkemyksemme mukaan olla ei-toivottuja välittömiä tai välillisiä vaikutuksia työvoiman käyttötapoihin.

Tarja Kröger
Hallitusneuvos

Nico Steiner
Vanhempi hallitussihteeri

LIITTEET Työryhmän asettamiskirje